

Okul Yöneticilerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne Yönelik Oluşturdıkları Metaforların Analizi*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Şaban BERK¹, Mustafa DEMİRER², Gizem DAK³

1 Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, saban.berk@marmara.edu.tr. ORCID: 0000-0002-6821-5249

2 Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, mktdemirer@gmail.com. ORCID: 0000-0001-8801-7007

3 Doktora Öğrencisi, Millî Eğitim Bakanlığı, gizemdak@gmail.com. ORCID: 0000-0002-9505-3724

Gönderilme Tarihi: 28.05.2025 Kabul Tarihi: 16.10.2025 DOI: 10.37669/milliegitim.1707691

Atıf: “Berk, Ş., Demirer, M., & Dak, G. (2025). Okul yöneticilerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne yönelik oluşturdukları metaforların analizi. *Millî Eğitim*, 54 (1), 1373-1400. DOI: 10.37669/milliegitim.1707691”

Öz

Bu araştırma, okul yöneticilerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) 'ne yönelik oluşturdukları metaforları belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı eğitim kurumlarının farklı kademelerinde görev yapan 101 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni kullanıldığı çalışmanın katılımcıları, amaçlı rastgele örnekleme ve ölçüt örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formuyla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Okul yöneticilerinin TYMM'yi anlamlandırırken başvurdukları metaforlar ana temalar altında gruplandırılmıştır. TYMM'ye ilişkin okul yöneticilerinin kullandıkları metaforlar; insan, doğa/orman, rehberlik ve yön belirleme, güç ve strateji, insani değerler-gelişim ve yaşam olmak üzere altı kategoride toplanmıştır. Bu temalar altında sıklıkla kullanılan metaforlar arasında yeniden varoluş, aile, anne, fidan, bambu, kutup yıldızı, pusula, kurtuluş mücadelesi, zırh, yenilikçilik, ahlaki değerler, doktor ve ilaç gibi ifadeler yer almaktadır. Araştırma sonuçları, okul yöneticilerinin TYMM'yi hem değer temelli hem de dönüşüm odaklı bir yapı olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: metafor, okul müdürü, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, beceriler çerçevesi, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, bütüncül eğitim programı, program liderliği

*Bu çalışma, Boğaziçi Üniversitesinde 11-12 Ocak 2025 tarihlerinde düzenlenen İstanbul Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

Analysis of the Metaphors Formed by School Administrators for the Century of Türkiye Education Model

RESEARCH ARTICLE

Abstract

This study aims to identify the metaphors created by school administrators regarding the Century of Türkiye Education Model. The study group consists of 101 school administrators working at different levels of educational institutions affiliated with the Ministry of National Education (MoNE) in the 2024-2025 academic year. The participants in the study, which used the phenomenological design from qualitative research approaches, were selected using purposive random sampling and criterion sampling methods. The data were collected using an interview form consisting of open-ended questions developed by the researchers and analysed using content analysis. The data were collected using an interview form consisting of open-ended questions developed by the researchers and analysed using content analysis. The metaphors used by school administrators to interpret the Century of Türkiye Education Model were grouped under six main themes: Human, nature/forest, guidance and direction, power and strategy, human values and development, and life. Among the metaphors frequently used under these themes are rebirth, family, mother, sapling, bamboo, North Star, compass, struggle for liberation, armour, innovation, moral values, doctor, and medicine. Research findings reveal that school administrators perceive the Century of Türkiye Education Model as both a value-based and transformation-oriented structure.

Keywords: metaphor; school principal, the Century of Türkiye Education Model, skills framework, virtue-value-action framework, holistic education program, program leadership

Giriş

Küresel ölçekte yaşanan hızlı toplumsal, ekonomik ve teknolojik dönüşümler; eğitim sistemlerini sadece bilgi aktaran yapılar olmaktan çıkarak değişimi yöneten, uyum sağlayan ve yeni nesilleri geleceğe hazırlayan dinamik kurumlara dönüşmesini zorunlu kılmıştır. Eğitim politikaları artık yalnızca akademik başarıyı değil, bireylerin değişen dünya koşullarında etkin rol alabilmelerini sağlayacak bilgi, beceri ve değer bütünlüğünü de hedeflemektedir (Fullan, 2011; OECD, 2019). Öyle ki 21. yüzyıl becerileri konusunda evrensel bir çerçeve olmasa da yaratıcı düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği ve dijital okuryazarlık gibi yetkinliklerin öne çıktığı konusunda alan yazınında geniş bir uzlaşa mevcuttur (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2023; Trilling & Fadel, 2009; Voogt & Roblin, 2012). Bu becerilerin bireylere kazandırılması, bireysel gelişim kadar toplumsal kalkınma açısından da stratejik öneme sahiptir (GPE, 2020; UNESCO, 2015). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Yüzyılı

Maarif Modeli (TYMM) ile küresel eğilimleri dikkate alarak ‘Köklerden Geleceğe’ vizyon ifadesi doğrultusunda hem çağın ihtiyaçlarını karşılayan hem de kültürel temellere dayanan bir eğitim yaklaşımı geliştirmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024a). TYMM, bu vizyonun somutlaştığı stratejik bir dönüşüm adıdır. TYMM ile bireyleri evrensel bilgi ve becerilerle donatırken kültürel ve ahlaki değerlerle bütünleşmiş, yetkin ve erdemli bireyler olarak yetiştirmeyi hedefleyen MEB; aynı zamanda farklı dünya görüşlerini kapsayan ortak bir toplumsal kimlik inşa ederek bu kimliği taşıyan bireylerden oluşan bir toplum oluşturmaya da amaçlamaktadır (MEB, 2024b). Buna ek olarak TYMM ile ahlaki, erdemli ve insani değerlere bağlı; eleştirel düşünebilen, sorumluluk sahibi ve yaşadığı toplumu dönüştürme yetkinliğine sahip bireyler yetiştirilmesi esas alınmaktadır (MEB, 2024d). Bireylerin yalnızca bilgi edinmesini değil, bu bilgiyi yaşantısal ve işlevsel becerilerle harmanlayarak dönüştürebilmesini esas alan; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, erdem-değer-eylem ve beceriler çerçevesinden oluşan bütüncül bir yapıya sahiptir (MEB, 2024c). Bu bütüncül yapının sahada etkili biçimde hayata geçirilebilmesi ise güçlü bir eğitim liderliğini gerektirmektedir.

TYMM’nin etkili biçimde uygulanması, yalnızca yapısal değişimlerle değil, aynı zamanda bu değişimi yönetecek eğitim liderliği anlayışıyla mümkündür. Eğitim liderliği, yalnızca idari süreçleri yürütmekle sınırlı olmayıp; öğrenme ortamlarının niteliğini geliştiren, öğretmenleri motive eden ve okulun vizyonunu şekillendiren bir rol olarak tanımlanmaktadır (Hallinger, 2011; Leithwood vd., 2004). Araştırmalar, güçlü eğitim liderliğinin öğrenci başarısı üzerindeki dolaylı etkisini ve okul gelişimine olan katkısını açık biçimde ortaya koymaktadır (Robinson vd., 2008). MEB, bu kuramsal çerçeve doğrultusunda TYMM’nin uygulanmasında okul yöneticilerini eğitim lideri olarak konumlandırmaktadır. MEB eğitim liderlerinin; öğretim programlarının genel amaçlarını kavraması, öğrenme çıktıları doğrultusunda süreci yönetebilmesi, öğretmenlere rehberlik etmesi ve öğrenci gelişim düzeylerini dikkate alarak okul içi planlamaları yapmasını beklemektedir (MEB, 2024d). Bu doğrultuda eğitim liderleri; programların gelişimi, içeriği ve uygulanmasına dair güncel bilgi ve farkındalığa sahip olmalıdır. TYMM’nin başarısı yalnızca niteliğine değil, eğitim liderleri tarafından nasıl algılanıp uygulandığına da bağlıdır. Eğitim liderlerinin bu yeni programı nasıl algıladıkları ve uygulamaya nasıl yansıttıkları çeşitli akademik çalışmalarda ele alınmıştır.

TYMM, son dönemde eğitim politikalarında köklü bir dönüşümün simgesi olarak çeşitli akademik çalışmalarda ele alınmıştır. Berk ve Özer (2024), TYMM öğretim programlarının felsefi altyapısını ve değer temelli yaklaşımını analiz etmiş; programların bireysel farklılıkları ve çağdaş okuryazarlık becerilerini dikkate alan bütüncül bir yapı sunduğunu ortaya koymuşlardır. Akpınar ve diğerleri (2024) TYMM'yi, Türkiye'nin yaklaşık iki asırlık, eğitimde çağı yakalama serüveninin son halkası olarak ifade etmişlerdir. Baz (2024) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin TYMM'yi, öğretmenlerin hazırlık sürecine dâhil edilmesi, dijital içeriklerle teknoloji kullanımının desteklenmesi ve beceri temelli, öğrenci merkezli bir program öngörmesi gibi gerekçelerle olumlu etki yaratacağına inandığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, TYMM'nin hem içerik hem de yapısal açıdan Türk eğitim sistemine yönelik yeni bir yaklaşım sunduğunu göstermektedir. TYMM'nin başarılı biçimde uygulanabilmesinin büyük ölçüde eğitim liderlerinin modeli doğru tanımlarına, benimseyip içselleştirmelerine ve öğretmenlere rehberlik etmelerine bağlı olduğu düşünülmektedir. MEB okul müdürlerine; öğretim programlarının tarihsel gelişimi, güncel teori ve uygulamaları, eğitim liderliği, etik ve kültürel boyutları ile program değişim süreçlerine ilişkin yeterli bilgi ve donanımına sahip olmalarını sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim vermiştir (MEB, 2024e; 2024f; 2024g). Eğitim liderlerinin TYMM'yi nasıl algıladıkları ve uygulamaya nasıl yansıttıkları modelin başarısı açısından önemli olup bu algı ve yaklaşımları çözümlemek için kullanılabilecek etkili yöntemlerden biri metafor analizidir.

Metafor analizi; eğitim liderlerinin algılarını çözümlemede etkili ve derinlemesine bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Bir kavrama ilişkin metafor üretmek, bireylerin soyut veya karmaşık düşüncelerini somut ve anlaşılır hâle getirmelerine imkân tanır (Lakoff & Johnson, 2005; Morgan, 1980). Metaforlar aracılığıyla bireylerin düşünce yapılarını analiz etmek, kavramsal dünyalarını keşfetmek ve çok katmanlı olguları daha erişilebilir kılmak mümkündür. Bu yönüyle metaforlar, yalnızca bireysel algıların değil, aynı zamanda kurumsal ve politik yansımaların da ortaya çıkarılmasına katkı sağlayabilecek güçlü araçlardır (Dent-Read & Szokolszky, 1993). Alan yazınında son bir yılda TYMM'yi çeşitli yönleriyle ele alan çalışmalar bulunmakla birlikte (Adıgüzel, 2025; Akpınar vd., 2024; Baz, 2024; Berk, 2025; Uludağ Kırçıl & Uluçınar Sağır, 2025) okul yöneticilerinin bu modele ilişkin algılarını ya da deneyimlerini metaforlar yoluyla analiz eden herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu eksiklik, araştırmanın

problemini oluşturmaktadır. Araştırma, okul yöneticilerinin TYMM'ye yönelik algılarını metaforlar üzerinden inceleyen öncü çalışmalardan biri olmayı hedeflemektedir. Bu yönüyle, TYMM'nin uygulamadaki yansımalarına dair özgün kavramsal veriler sunarak alan yazınına katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin TYMM'ye ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla inceleyerek, modelin nasıl anlamlandırıldığını ve hangi kavramsal bağlamlarla ilişkilendirildiğini ortaya koymaktır. Bu çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

1. Okul yöneticileri, TYMM'yi hangi metaforlarla tanımlamaktadır?
2. Metaforların içerikleri, TYMM'nin hangi boyutlarına (değer, beceri, öğretim programı, öğrenci profili, yönetsel beklentiler vb.) yönelik algıları yansıtmaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) türünde desenlenen bu çalışmada, veriler açık uçlu görüşme formu ile toplanmıştır. Nitel araştırma genellikle, olayların ortaya çıkmasına ve katılımcıların eylemleri arasındaki bağlantıya uygun olarak tasvir edilebilmesine olanak tanır (Bryman, 2012). Olgubilim, belirli bir olguya odaklanır ve bu olguya ilişkin yüzeysel bir farkındalığımız olmasına karşın, derinlemesine veya ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız durumları incelemeyi amaçlayan çalışmalar için uygun bir çerçeve sağlar (Creswell, 2007). Olgubilim araştırmaları, farkında olunan ancak derinlemesine ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılması olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Diğer bir deyişle olgubilim deseninde bireylerin olgu hakkındaki deneyimlerini, duygularını, algılarını ve düşüncelerini nasıl yapılandırdıkları araştırılır (Patton, 2002). Bu çalışmada okul müdürlerinin TYMM ile ilgili algılarının incelenmesi amaçlandığından dolayı en uygun yöntem olgubilim desendir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Bahçelievler, Bağcılar, Bakırköy, Güngören ve Küçükçekmece ilçelerinde Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı kurumlarda okul yöneticiliği yapan ve MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen “MEB Türkiye Yüzyılı

Maarif Modeli Kapsamında Öğretim Liderliği Semineri”ne katılan okul müdürleri oluşturmaktadır. Araştırma amaçlı rastgele örnekleme ve ölçüt örnekleme tekniğiyle seçilmiş 101 okul yöneticisinden oluşmaktadır. Bu süreçte öncelikle evrenden rastgele örnekleme yoluyla bir grup belirlenmiş; ardından bu grubun içinden araştırma sorularına en fazla katkı sağlayabileceği düşünülen küçük bir alt grup seçilmiştir (Tashakkori & Teddlie, 2010). Amaçlı rastgele örneklemin temel amacı, araştırmaya dâhil edilen bireylerin seçiminde nesnellik sağlayarak inanılabilirliği artırmak ve örneklem tercihlerine yönelik olası ön yargı şüphelerini en aza indirmektir (Creswell, 2013). Buna ek olarak ölçüt örnekleme tekniği de kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede temel amaç, seçilecek bireylerin bilgi verme kapasitesi açısından zengin ve araştırmanın amacına doğrudan katkı sağlayacak nitelikte olmasıdır (Marshall, 1996).

Araştırma kapsamında katılımcılar, MEB’e bağlı eğitim kurumlarında görev yapan ve Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Kapsamında Öğretim Liderliği Semineri”ne katılmış olan okul yöneticileri arasından seçilmiştir. Bu durum, çalışma grubunun hem görev yaptıkları kurumsal yapı hem de TYMM hakkında belirli bir bilgi ve deneyime sahip olmaları açısından sınırlandırıldığını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların, araştırma konusu ile uzun süredir etkileşim hâlinde olmalarına ve uygulama deneyimi edinmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1*Katılımcıların Demografik Bilgileri*

		f	%
Cinsiyet	Erkek	80	79,2
	Kadın	21	20,8
Eğitim Durumu	Ön lisans	2	2
	Lisans	23	23,3
	Yüksek lisans	75	74,2
	Doktora	1	1,01
Eğitim Kademesi	Okul öncesi	11	10,7
	İlkokul	31	30,8
	Ortaokul	30	29,8
	Lise	29	28,7
Toplam		101	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların %79,2’si erkek, %20,8’i kadındır. Eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%74,2) yüksek lisans mezunu olduğu, yalnızca %1’lik bir kısmın doktora düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, yöneticilerin lisansüstü düzeyde mesleki gelişimlerine önem verdiklerini göstermektedir; ancak akademik yeterliliğin en üst düzeyi olan doktora eğitimine erişimin oldukça sınırlı olduğu da dikkat çekmektedir. Eğitim kademesine göre dağılım incelendiğinde ise okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin oranı %10,7 iken, ilkokul %30,8, ortaokul %29,8 ve lise %28,7 düzeylerindedir. Bu homojen dağılım, farklı okul türlerinin yönetsel yaklaşımlarına ilişkin çeşitli bakış açılarını kapsama potansiyeline işaret etmektedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Nitel araştırma desenine uygun olarak kullanılan görüşme yöntemi, araştırmanın amacına hizmet eden derinlemesine ve bağlam odaklı bilgi elde etmeye olanak sağlamaktadır. Bu yöntem katılımcıların deneyimlerini, algılarını ve anlam dünyalarını daha iyi kavramayı mümkün kılmakta; aynı zamanda farklı veri

kaynaklarından elde edilen bulguların geçerliliğini desteklemektedir (Cohen vd., 2007). Görüşme formunda katılımcı okul yöneticilerinden “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli gibidir, çünkü” ifadesindeki boşlukları doldurarak TYMM’nin neye benzediğini açıklamaları istenmiştir. “Lütfen bir ya da birden fazla metafor kullanarak açıklayınız.” denilmiştir. “Kullandığınız her bir metaforu ‘çünkü...’ ifadesiyle gerekçelendiriniz.” biçiminde açık uçlu bir soruya yanıt vermeleri istenmiştir. Bu sorunun amacı, katılımcıların TYMM’ye ilişkin algılarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarmaktır. Katılımcıların yalnızca tek bir metaforla sınırlanmamaları, düşüncelerini daha geniş bir yelpazede ifade edebilmeleri açısından önemsenmiş ve bu husus veri toplama sürecinde açık şekilde belirtilmiştir. Ayrıca görüşme öncesinde sözlü yönlendirme yapılarak sorunun amacı açıklanmış ve katılımcıların soruyu doğru ve sağlıklı bir şekilde anlamaları sağlanmıştır. Görüşme formunda ayrıca katılımcıların yaş, mesleki kıdem, yöneticilik deneyimi gibi demografik bilgilerini belirlemeye yönelik sorulara da yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik, nicel araştırmalardan farklı olarak farklı kavramsal ölçütlerle ele alınmakta; araştırmanın bütünlüğü, bulguların inandırıcılığı ve süreç şeffaflığı üzerinden değerlendirilmektedir (Creswell, 2017; Merriam, 2009). Bu bağlamda Lincoln ve Guba (1985), nitel araştırmalarda kalitenin dört temel ölçütüyle sağlanabileceğini belirtmiştir: İnandırıcılık(credibility), aktarılabilirlik(transferability), tutarlılık(dependability) ve doğrulanabilirlik(confirmability). Bu araştırmada hem veri toplama aracının niteliğini hem de araştırma sürecinin bütünü güvence altına almak üzere bu ölçütlere dayalı çeşitli stratejiler kullanılmıştır.

Nitel araştırmacıların geçerliği ve güvenirliliği açıklamak için kullandıkları çeşitli kavramlar bulunmaktadır (Creswell, 2017). Araştırmanın inandırıcılığını (iç geçerlilik) artırmak amacıyla, veriler doğrudan katılımcıların kendi ifadeleri üzerinden toplanmıştır. Görüşmeler bire bir ve gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüş; katılımcı onamı alınmış ve verilerin bütünlüğü korunmuştur. Verilerin analizinde katılımcı görüşleri doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve yorumlar veriyle temellendirilmiştir.

Tutarlılığı (iç güvenilirlik) sağlamak için veri toplama ve analiz süreci ayrıntılı biçimde tanımlanmış, uygulanan adımlar açık ve izlenebilir bir şekilde raporlanmıştır. Böylece araştırma sürecinin başka araştırmacılar tarafından değerlendirilebilir ve takip edilebilir olması hedeflenmiştir. Ek olarak araştırmacılar, veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar veri toplamışlardır.

Doğrulanabilirlik kapsamında, elde edilen bulguların araştırmacının öznelliğinden bağımsız olarak veriye dayalı olarak üretildiğini göstermek amacıyla kodlama süreci sistematik biçimde yürütülmüş, temalar doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve veri analiz süreci açık biçimde açıklanmıştır. Ayrıca analiz sürecinde oluşabilecek öznellik eleştirilerini en aza indirmek amacıyla akran kontrolü (peer debriefing) uygulanmıştır.

Aktarılabilirlik (dış geçerlilik) için çalışma bağlamı, katılımcı profili, veri toplama süreci ve analiz yöntemi ayrıntılı olarak açıklanmış, böylece benzer bağlamlarda yapılacak araştırmalara örnek teşkil edebilecek bir zemin oluşturulmuştur. Aktarılabilirliği artırmak amacıyla ayrıntılı betimlemelere yer verilmiş, bu sayede okuyucuların araştırmanın bağlamına ilişkin derinlemesine bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Ayrıca aktarılabilirliğin güçlendirilmesi adına, araştırmanın amacına uygun niteliklere sahip bireyler amaçlı rasgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler, içerik analizi yöntemiyle ile çözümlenmiştir. İçerik analizi araştırmanın kuramsal olarak çok açık ifade edilemediği veya daha derinlemesine bir analize gereksinim duyulduğu durumlarda gerçekleştirilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Görüşme formunda geliştirilen metaforlar ve katılımcıların yanıtları dört aşamada analiz edilmiştir. Bunlar (1) verilerin kodlanması, (2) kategorilerin oluşturulması, (3) verilerin kodlara ve kategorilere göre düzenlenmesi ve (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamasıdır. Ayrıca araştırma sürecinin sonunda katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilerek bireylerin görüşleri de yansıtılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde okul yöneticilerinin TYMM'ye yönelik oluşturdukları metaforlar ortaya çıkarılmıştır. Okul yöneticilerinin TYMM'ye ilişkin kullandıkları metaforlar altı kategoride toplanmıştır. Metaforlar ve metaforların oluşturduğu kategoriler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Okul Yöneticilerinin TYMM'ye İlişkin Kullandıkları Metaforlar

Kategoriler	Metafor	Metafor Sayısı	f	%
İnsan	Anne (3), kalp (3), nesil (3), ruh (3), canlı (2), hayat (2), aile (2), gelecek (2), yeneden varoluş (2), halk (1), gelenek (1), kucaklama (1), özümüz (1), saygı (1), sevgi (1), vicdan (1)	16	29	22,54
Doğa/ Orman	Fidan (11), çınar (7), meyve ağacı (7), kök (6), ağaç (5), bahçe (4), güneş (2), ışık (2), ürün (2), tohum (2), bambu (1), bahçıvan (1), çevreye saygı (1), gül (1), okyanus (1), toprak (1)	16	54	22,54
Rehberlik ve Yön Belirleme	Kutup yıldızı (5), meşale (4), istikamet (2), fotoğraf (2), alfabe (1), hamur (1), harfler (1), kitap (1), kütüphane (1), mihenk taşı (1), pergel (1), pusula (1), tuğla (1)	13	22	18,31
Güç ve Strateji	Kale (5), kurtuluş mücadelesi (4), kalkan (2), zırh (2), köprü (2), gemi (1), güç (1), savunma (1), sağlam (1), komutan (1), ülke (1)	11	21	15,49

Kategoriler	Metafor	Metafor Sayısı	f	%
İnsani Değerler ve Gelişim	İnsan yetiştirmek (2), yeniden canlanmak (2), aşlamak (1), başarmak (1), bütünleştirmek (1), gelişmek (1), paylaşmak (1), inşa etmek (1), iş birliği yapmak (1), yardımlaşmak (1)	10	12	14,08
Yaşam	Doktor (1), ilaç (1), sağlık (1), teşhis (1), tedavi (1)	5	5	7,04
Toplam		71		100

İnsan Kategorisi

İnsan kategorisi, toplam 16 metafordan oluşmaktadır. Katılımcılar TYMM’yi; anne, aile, kalp, ruh, hayat, nesil ve yeniden varoluş gibi insan merkezli kavramlarla ilişkilendirmiştir. Bu metaforlar, TYMM’nin yalnızca bir öğretim programı değil, aynı zamanda bireyin ve toplumun ahlaki, kültürel ve duygusal yeniden inşasına hizmet eden bütüncül bir değer sistemi olarak algılandığını göstermektedir. İnsan kategorisi, duygusal bağların güçlendirilmesi, toplumsal hafızanın korunması ve gelecek nesillerin değer temelli inşası gibi temaları içinde barındırmaktadır. Katılımcı ifadeleri, TYMM’nin eğitimi yalnızca bilgi aktarma süreci olarak değil, aynı zamanda insan yetiştirme ve karakter inşa etme süreci olarak gördüğüne işaret etmektedir. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ve ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM yeniden varoluş gibidir. Toplumun yapısı TYMM ile yeniden inşa edilecektir.” (K-71). Bu görüş, TYMM’nin yalnızca bireyi değil, toplumun değer yapısını da dönüştürmeyi hedefleyen bir model olarak algılandığını ortaya koymaktadır. “TYMM aile gibidir. Çünkü ülkemizi geleceğe taşıyacak; sevgi, saygı, güven, mahremiyet, dürüstlük gibi dinamiklere sahiptir.” (K-80). Bu metafor, TYMM’nin koruyucu, birleştirici ve güven veren bir yapı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. “TYMM anne gibidir. Anne herkesi kucaklar, bütünleştiricidir.” (K-92). Bu ifade, TYMM’nin kapsayıcı yapısına ve öğrenciyi merkeze alan yaklaşımına vurgu yapmaktadır. “TYMM ruh gibidir. Beden nasıl ruhun elbisesi ise eğitimin ruhu da maarif modelidir.” (K-93). Bu yorum, katılımcıların TYMM’yi eğitimin temel yönlendirici unsuru olarak konumlandığını yansıtmaktadır. İnsan kategorisindeki katılımcı görüşleri

değerlendirildiğinde, bu metaforlar TYMM'nin eğitimin beşerî boyutuna dokunan, toplumsal aidiyeti güçlendiren ve ahlaki gelişimi önceleyen bir model olarak anlamlandırıldığını göstermektedir.

Doğa/Orman Kategorisi

Doğa/orman kategorisi, 16 metafordan oluşmaktadır. Okul müdürleri TYMM'yi betimlemek için sıklıkla fidan, bambu, çınar, ağaç, bahçe ve meyve ağacı gibi doğa temelli kavramları kullanmıştır. Bu metaforlar, TYMM'nin katılımcılar tarafından doğal bir ekosistem olarak algılanıp zamanla gelişecek ve yaşayacak bir süreç olarak görüldüğünü göstermektedir. Okul yöneticilerinin TYMM'ye ilişkin algılarında; modelin kök salan, gelişen ve zamanla meyve veren bir yapıya sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM fidan gibidir. Çünkü yapılan değişikliklerin gerçekleşmesi için sabır ve zaman gereklidir. Belli bir süre sabır gösterilir ve eksiklikler giderilirse orman gibi olur.” (K-6). Bu ifade, TYMM'nin henüz başlangıç aşamasında olduğunu, zaman içinde olgunlaşarak geniş bir etki yaratacağı inancını yansıtmaktadır. “TYMM bambu ağacı gibidir; etkisi yıllar sonra görülecektir.” (K-15). Bu metafor, modelin uzun vadeli etkilerine ve sabır gerektiren yapısına dikkat çekmektedir. TYMM'nin sonuçlarını görmek için acele edilmemesi, ilkokula başlayan bir öğrencinin liseyi bitirinceye kadar beklenmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. “TYMM çınar ağacı gibidir. Çocuklarımız; fidanlarımız düşünerek, sorgulayarak, geçmişten güç alarak geleceği inşa eden çınarlar olacaktır.” (K-91). Bu görüş, TYMM'nin hem bireysel gelişimi hem de toplumsal vizyonu güçlendirmeyi amaçlayan derin köklere sahip bir model olarak algılandığını göstermektedir. “TYMM köklerini geçmişin değerlerinden alan, dallarını ise çağın ihtiyaçlarına göre şekillendiren bir ağaç gibidir.” (K-96). Bu metafor, modelin gelenek ve yenilik arasında denge kurarak eğitimde sürdürülebilir bir dönüşüm hedeflediğine işaret etmektedir. Okul müdürleri doğa/orman kategorisinde TYMM'yi sabır, süreklilik ve doğallık ilkeleri çerçevesinde değerlendirdiklerini, modelin zaman içinde gelişerek meyve verecek bir yapı olarak konumlandıklarını ortaya koymaktadır.

Rehberlik ve Yön Belirleme Kategorisi

Rehberlik ve yön belirleme kategorisi 13 metafordan oluşturmaktadır. Kutup yıldızı, pusula, meşale ve hamur gibi metaforlar; modelin rehberlik edici, yön gösterici ve dönüştürücü bir yapı olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Bu metaforlar TYMM'nin yalnızca bireysel öğrenci gelişimi açısından değil aynı zamanda eğitim sisteminin bütünsel işleyişi üzerinde yönlendirici bir rol oynadığına işaret etmektedir. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM kutup yıldızı gibidir. Gençlerin önünü açacak, onlara yol gösterecektir.” (K-36). “TYMM takibi gereken pusula gibidir. Eğitimin asıl amacı ahlak, kişilik ve meslek kazandırmaktır.” (K-37). Okul müdürlerinin TYMM'yi yön gösterici bir model olarak görmeleri, eğitimdeki değerler temelli yaklaşımın yalnızca içeriksel değil, aynı zamanda stratejik bir yol haritası sunduğuna dair inançlarını yansıtmaktadır. Kutup yıldızı ve pusula metaforları, TYMM'nin öğrenciler ve eğitimciler açısından doğru yönü bulma aracı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. “TYMM meşale gibidir. Çünkü nesilleri aydınlatacaktır.” (K-58). “TYMM hamur gibidir. Çünkü öğrencileri hedefler ve amaçlar doğrultusunda istediğin gibi yoğurup şekillendirebilirsin.” (K-70). Meşale metaforu, modelin aydınlatıcı etkisini vurgularken; hamur metaforu, şekillendirici gücüne atıfta bulunmaktadır. Bu ifadeler TYMM'nin eğitimsel rehberlik bağlamında sadece öğrencinin yönünü belirleyen bir sistem değil aynı zamanda değer aktarımına dayalı dönüşüm süreçlerini yöneten stratejik bir model olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

Güç ve Strateji Kategorisi

Güç ve strateji kategorisi, 11 metafordan oluşmaktadır. Bu metaforlar, TYMM'nin koruyucu, dirençli ve stratejik bir yapı olarak algılandığını göstermektedir. Kurtuluş mücadelesi, zırh, kalkan ve kale gibi metaforlar, okul müdürlerinin TYMM'yi yalnızca bir öğretim modeli değil aynı zamanda eğitim yoluyla kültürel ve toplumsal bütünlüğü koruyan bir güç unsuru olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM kurtuluş mücadelesidir. Çünkü unutulmaya yüz tutan değerlerle nesil ayağa kalkacak ve silkelenecektir.”(K-12). “TYMM gelecek nesilleri koruyan zırh gibidir. Aklı-selim, kalbi-selim ve zevki-selim nesiller yetiştirmek için kullanılacaktır.” (K-45). “TYMM kalkan gibidir. Nesilleri gelecekteki tehditlerden koruyacaktır.” (K-87). “TYMM kale gibidir. Bu milletin güvende olmasını sağlar.” (K-97). Bu metaforlar, eğitim aracılığıyla kazanılan değerlerin, tarihsel mücadelelerle elde edilen kazanımlar kadar kıymetli olduğu yönünde bir bilinç oluşturduğunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda TYMM, kalem kılıçtan keskindir anlayışının modern bir yansıması olarak görülmektedir. TYMM'nin bu tür metaforlarla konumlandırılması, onu sadece bir öğretim modeli değil kültürel sürekliliği sağlamaya yönelik stratejik bir yapı hâline getirmektedir.

İnsani Değerler ve Gelişim Kategorisi

İnsani değerler ve gelişim kategorisi 10 metafordan oluşmaktadır. Bu metaforlar, TYMM'nin değer temelli, insan odaklı ve dönüşümcü bir eğitim modeli olarak algılandığını göstermektedir. Katılımcıların kullandığı yenilikçilik, ahlaki değerler, unutilan değerler, yeniden canlanmak ve insan yetiştirmek gibi metaforlar, TYMM'nin yalnızca akademik bilgi aktarımına değil bireyin etik, sosyal ve kültürel gelişimine de odaklandığını ortaya koymaktadır. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM yenilikçi bir modeldir. TYMM öğrencilerin sadece akademik başarılarını değil aynı zamanda karakter gelişimlerini de önemser.” (K-22). “TYMM erdem ve ahlaki değerler temelli bir modeldir. Başarıya ulaşmak için paydaşlarla birlikte hareket etmek gerekir.” (K-30). “Unuttuğumuz değerleri tekrar hatırlamak gibidir. Topluma unuttuğu değerleri hatırlatarak kendine getirmektir.” (K-43). “TYMM toplumun yeniden canlanması gibidir. Çünkü öne çıkardığı kavram ve içeriklerle kültürümüzde var olan unuttuğumuz kıymetleri bize hatırlatan bir modeldir.” (K-64). Yeniden canlanmak ve unutilan değerler gibi metaforlar, katılımcıların mevcut eğitim sisteminde bazı eksiklikleri hissettiklerini ve TYMM'nin bu eksikleri giderebilecek bir potansiyel taşıdığını düşündüklerini göstermektedir. Erdem, değer ve bireysel gelişim modelin temel bileşenleri olarak görülmektedir. Bu metaforik yaklaşımlar, TYMM'nin eğitimi bir insan yetiştirme sanatı olarak gördüğünü ve bireyin çok boyutlu gelişimini öncelediğini göstermektedir. Modelin bu yönü, insani değerlere dayalı pedagojik yaklaşımlar ve değer eğitimi kuramlarıyla uyumlu bir çerçeve sunmaktadır.

Yaşam Kategorisi

Yaşam kategorisi, beş metafordan oluşmaktadır. TYMM'nin eğitim sistemi içinde iyileştirici, onarıcı ve koruyucu bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır. Doktor, ilaç, teşhis, tedavi ve aşı metaforları, okul yöneticilerinin TYMM'yi yalnızca mevcut sorunları tanımlayan değil aynı zamanda çözüm sunan ve toplumun geleceğini korumaya yönelik önleyici bir eğitim modeli olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bu kategoriye ait bazı katılımcı ifadeleri ilgili ifadelere yönelik yapılan çıkarımlar aşağıdaki gibidir:

“TYMM doktor gibidir. Çünkü yıllardır devam edegelen sorunların teşhis ve tedavisini sağlayacaktır.” (K-28). “İlaç gibidir. Çünkü eğitim sistemini tedavi edecektir.” (K-32). “Hastalığa konulan doğru teşhis gibidir. Toplumdaki iyileşme en kısa sürede gerçekleşecektir.” (K-42). “Tedavi gibidir. Toplumun bozulan yapısını tamir edecektir.” (K-62). “Hastalığı önlemek için yapılan aşı gibidir. Çünkü toplumun bozulan yapısı onunla korunacaktır.” (K-76). Okul müdürlerinin TYMM'yi bir doktor olarak nitelendirmesi, yıllardır devam eden yapısal sorunların belirlenip ortadan kaldırılabilmesine dair bir iyimserliğe işaret etmektedir. Teşhis metaforu, sorunların görünür ve analiz edilebilir hâle geldiğini, tedavi ve ilaç metaforları ise sistemli ve çözüm odaklı müdahalelerin uygulanabileceğini yansıtmaktadır. Özellikle aşı metaforu, TYMM'nin yalnızca mevcut sorunlara müdahale etmekle kalmayıp gelecekte oluşabilecek toplumsal bozulmalara karşı da önleyici bir yapı sunduğunu göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, okul müdürlerinin TYMM'ye ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamış, bu doğrultuda nitel araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, TYMM'nin yalnızca yapısal bir reform değil; aynı zamanda değer temelli, bütüncül ve dönüşüm odaklı bir eğitim modeli olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında ortaya çıkan metaforlar, katılımcıların TYMM'yi nasıl anlamlandırdıklarına dair zengin bir bakış açısı sunmaktadır. İnsan kategorisinde yeniden varoluş, aile, anne, ruh, kalp, nesil, canlı, hayat ve gelecek gibi metaforlar kullanılmıştır. Bu sonuç, okul yöneticilerinin TYMM'yi yalnızca bir öğretim programı olarak değil aynı zamanda eğitim sisteminin merkezinde yer alan besleyici, koruyucu ve yaşamsal bir unsur olarak değerlendirdiklerini

göstermektedir. Saban (2008) ve Cerit'in (2008) çalışmalarında öğretmen ve okul kavramları anne ve aile gibi benzer metaforlarla ifade edilmiştir. Bu çalışmada ise benzer metaforların doğrudan TYMM için kullanıldığı görülmektedir.

Doğa/orman kategorisinde fidan, bambu, çınar, ağaç, bahçe ve meyve ağacı gibi metaforlar dikkat çekmektedir. Özellikle fidan metaforu, TYMM'nin henüz gelişiminin başında olan ancak uygun koşullar sağlandığında güçlü ve kalıcı bir yapıya dönüşme potansiyeli olduğu algısını yansıtmaktadır. Katılımcının (K-6), "TYMM fidan gibidir, zamanla büyür, kök salar ve meyve verir." şeklindeki ifadesi, modelin sabır, emek ve süreklilik gerektiren bir gelişim sürecine sahip olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlarla benzer araştırmalar da mevcuttur. Çetinkaya ve Eskici (2018) öğretmeni sıklıkla ağaç ve fidan; Akgün (2016) ise fidan, çiçek ve tohum olarak betimlemiştir. Mevcut çalışmada ise söz konusu metaforların doğrudan TYMM bağlamında kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Rehberlik ve yön belirleme kategorisinde kutup yıldızı, pusula, meşale ve hamur gibi metaforlar öne çıkmıştır. Katılımcılar TYMM'yi, öğretmenlere ve öğrencilere yol gösteren, rehberlik eden ve süreçleri anlamlı hâle getiren bir yapı olarak tanımlamıştır. Özellikle pusula ve rota çizme ifadeleri, modelin öğretim süreçlerinde yön belirleyici bir işlev üstlendiği algısını güçlendirmektedir. Bu sonuçlar, Berk ve Özer'in (2024) öğretmenlerin TYMM'yi yön gösterici ve vizyon kazandırıcı bir reform hareketi olarak değerlendirdiklerini ortaya koyan çalışmasıyla örtüşmektedir.

Güç ve strateji kategorisinde kurtuluş mücadelesi, zırh, kalkan, kale ve güç gibi metaforlar dikkat çekmektedir. Katılımcılar, TYMM'yi yalnızca akademik başarı sağlayan bir model değil aynı zamanda toplumsal direnci artıran ve kültürel değerleri koruyan bir yapı olarak değerlendirmiştir. Bu metaforlar TYMM'nin, mevcut eğitim sistemindeki yapısal sorunlara karşı bir tür çözüm üretme ve yeniden yapılanma aracı olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Özekinci ve Lala (2017) eğitimin toplumsal yozlaşmaya karşı bir direnç ve onarıcı güç; Kuru ve Orçan (2023) ise öğretmenlerin öğrencileri kurtaran aktörler olduğunu metaforlar yoluyla ortaya koymuştur. Nitekim bu metaforların TYMM'yi betimlemek amacıyla kullanıldığı görülmektedir.

İnsani değerler ve gelişim kategorisinde yenilikçilik, ahlaki değerler, unutulmuş değerler, yeniden canlanmak ve insan yetiştirmek gibi metaforlar yer almaktadır. Katılımcılar, TYMM'yi sadece akademik başarıya yönelik değil

aynı zamanda değerler eğitimiyle ideal insanı yetiştirmeyi hedefleyen bir yapı olarak algılanmaktadır. Bu sonuç, Anam ve diğerlerinin (2019) araştırmasında eğitimcilerin metaforik anlatımlarında değerler eğitimi, ahlaki gelişim ve bireysel sorumluluğun önemli bir yer tuttuğunu gösterdiği çalışmasıyla desteklenmektedir. Benzer şekilde, Berk (2025), eğitimi insanlık tarihi boyunca varlığını sürdüren, sürekli yenilenen, gelişen ve dönüşüm geçiren temel bir olgu olarak değerlendirmektedir. Özekici ve Lala'ya (2017) göre ise değerlerden arındırılmış bir eğitim anlayışı düşünülemez.

Yaşam kategorisinde kullanılan doktor, ilaç, teşhis, tedavi ve aşı gibi metaforlar; TYMM'nin eğitimi iyileştirici, koruyucu ve önleyici bir sistem olarak algılandığını göstermektedir. Doktor ve aşı metaforları, TYMM'nin toplumsal sorunlara çözüm üreten ve bireyleri gelecekteki tehditlerden koruyan bir mekanizma olarak konumlandırıldığını yansıtmaktadır. Bu sonuçlar, önceki araştırma sonuçlarıyla da benzerdir. Sezer ve Karadeniz (2018) eğitim sistemini toplumsal hastalıklara çözüm üreten bir tedavi merkezi benzetmiştir. Benzer şekilde MEB'e (2018) göre sağlıklı bireylerin öğrenme ve üretkenlik becerileri daha yüksek düzeydedir. Bu sonuçlar eğitim ve sağlık arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir. TYMM'nin sağlık temelli metaforlarla ifade edilmesi bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve manevi yönleriyle bir bütün olarak ele alındığını göstermektedir.

TYMM'nin felsefesi güçlü, ancak uygulama düzeyinde destekleyici mekanizmaların henüz tam olarak olgunlaşmadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda, TYMM'nin eğitim sisteminde daha etkin uygulanabilmesi için öğretmenlere yönelik etkinlik temelli atölye çalışmalarının düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca uygulamada eksik ya da yeterince anlaşılamamış yönlerin öğretmen geri bildirimleri doğrultusunda güncellenebilir.

Extended Summary

Introduction

Rapid social, economic and technological transformations on a global scale have made it necessary for education systems to evolve from structures that merely transfer knowledge into dynamic institutions that manage change, adapt and prepare new generations for the future. Education policies now aim not only at academic success but also at equipping individuals with the knowledge, skills, and values necessary to play an effective role in a changing world (Fullan, 2011;

OECD, 2019). In terms of 21st-century skills, creative thinking, problem solving, communication, collaboration and digital literacy are of strategic importance not only for individual development but also for social development (GPE, 2020; UNESCO, 2015;). The Ministry of National Education (MoNE) has developed an educational approach that meets the needs of the age and is based on cultural foundations in line with the 'From Roots to the Future' vision statement, taking global trends into account with the Century of Türkiye Education Model (Ministry of National Education, 2024a). the Century of Türkiye Education Model is a strategic transformation step that embodies this vision. With the Century of Türkiye Education Model, MoNE aims to equip individuals with universal knowledge and skills and to raise them as competent and virtuous individuals integrated with cultural and moral values (Ministry of National Education, 2024b). The purpose of this study is to examine school administrators' perceptions of the Century of Türkiye Education Model through metaphors, revealing how the model is understood and with which conceptual contexts it is associated. This study seeks to answer the following research questions:

- How do school administrators define the Century of Türkiye Education Model through metaphors?
- Do the contents of the metaphors reflect perceptions of which dimensions of the Century of Türkiye Education Model (values, skills, curriculum, student profile, managerial expectations, etc.)?

Methodology

In this qualitative research study, which was designed as a phenomenological study, data were collected using an open-ended interview form. The study group consisted of school administrators working in institutions affiliated with the National Education Directorate in the districts of Bahçelievler, Bağcılar, Bakırköy, Güngören, and Küçükçekmece in Istanbul Province who participated in the Teaching Leadership Seminar organised by the MoNE Teacher Training and Development Directorate within the scope of MoNE, the Century of Türkiye Education Model. The study comprises 101 school administrators selected through random sampling and criterion sampling. Data were collected using a semi-structured interview form. The interview method, which is appropriate for a qualitative research design, enables the collection of in-depth and context-focused information that serves the purpose of the research. This

method makes it possible to better understand the participants' experiences, perceptions, and worlds of meaning; it also supports the validity of findings obtained from different data sources (Cohen et al., 2007). In the interview form, participants were asked to respond to the statement, 'the Century of Türkiye Education Modelis like because'. What does the the Century of Türkiye Education Model resemble in your opinion? Please explain using one or more metaphors. Justify each metaphor you use with the phrase "because...". The purpose of this question is to reveal participants' perceptions of the Century of Türkiye Education Model through metaphors. It was important that participants were not limited to a single metaphor so that they could express their thoughts more broadly, and this was clearly stated during the data collection process. In addition, the purpose of the question was explained through verbal guidance prior to the interview to ensure that participants understood the question correctly and accurately. In qualitative research, validity and reliability are addressed with different conceptual criteria than in quantitative research; they are evaluated in terms of the integrity of the research, the credibility of the findings, and the transparency of the process (Creswell, 2017; Merriam, 2009). In this context, Lincoln and Guba (1985) stated that quality in qualitative research can be ensured through four basic criteria: credibility, transferability, dependability, and confirmability. In this study, various strategies based on these criteria were used to ensure both the quality of the data collection tool and the entire research process.

Findings

The metaphors used by school administrators regarding the Century of Türkiye Education Model were categorized under six categories. The metaphors belonging to the categories are shown in Table 1.

Table 1*Metaphors Used by School Administrators Regarding the Century of Türkiye Education Model*

Categories	Metaphor	Number of Metaphors	f	%
Human	Mother (3), heart (3), generation (3), soul (3), alive (2), life (2), family (2), future (2), re-existence (2), people (1), tradition (1), embrace (1), our essence (1), respect (1), love (1), conscience (1)	16	29	22,54
Nature/Forest	Sapling (11), plane tree (7), fruit tree (7), root (6), tree (5), garden (4), sun (2), light (2), product (2), seed (2), bamboo (1), gardener (1), respect for the environment (1), rose (1), ocean (1), soil (1)	16	54	22,54
Guidance and Direction Setting	Pole star (5), torch (4), direction (2), photograph (2), alphabet (1), dough (1), letters (1), book (1), library (1), touchstone (1), compass (1), compass (1), brick (1)	13	22	18,31
Power and Strategy	Castle (5), liberation struggle (4), shield (2), armor (2), bridge (2), ship (1), power (1), defense (1), solid (1), commander (1), country (1)	11	21	15,49
Categories	Metaphor	Number of Metaphors	f	%
Human Values and Development	To raise people (2), to revive (2), to instill (1), to achieve (1), to integrate (1), to develop (1), to share (1), to build (1), to cooperate (1), to help (1)	10	12	14,08
Life	Doctor (1), medicine (1), health (1), diagnosis (1), treatment (1)	5	5	7,04
Total		71		100

The “human category” consisted of 16 metaphors. The prominent metaphors in this category are re-existence, family, mother, mother, soul, heart, generation, living, life and future. These metaphors reveal that the Century of Türkiye Education Model is perceived not only as an “educational model” but also as a transformation project regarding the existential and social fabric of human beings.

16 metaphors were categorized under the “nature/forest category”. The prominent metaphors in this category are sapling, bamboo, sycamore, tree, garden and fruit tree. The metaphors used reveal that the Century of Türkiye Education Model process is seen as a natural ecosystem. These metaphors reflect a deep perception that education is an organic process.

13 metaphors formed the category of “guidance and direction setting”. The prominent metaphors in this category are polar star, compass, torch and dough. These metaphors show that the Century of Türkiye Education Model is positioned as a direction-setting, guiding and transformative structure in the field of education. It is understood that the model has a holistic and directive effect on the actors, processes and policies within the education system.

11 metaphors were grouped under the “power and strategy category”. The prominent metaphors in this category are liberation struggle, armor, shield and fortress. The school administrators’ likening of the Century of Türkiye Education Model to a liberation struggle, armor, shield and fortress reflects an awareness that the gains obtained through education are as important as the gains obtained through war; this situation is also considered as a metaphorical reflection of the expression “the pen is sharper than the sword”.

10 metaphors were grouped under the “human values and development category”. The prominent metaphors in this category are innovation, moral values, forgotten values, revitalization and human development. These metaphors show that school administrators perceive the Century of Türkiye Education Model as a human-oriented, value-based structure that is open to transformation processes. Five metaphors were grouped under the “life category”. The prominent metaphors in this category are doctor, medicine, diagnosis, treatment and vaccine. In this category, school administrators’ association of these metaphors with the Century of Türkiye Education Model may be due to the fact that they see these metaphors as tools to create healthy individuals and society and a strong country.

Discussions, Conclusions, and Recommendations

The metaphors that emerged in the study provide a rich insight into how participants interpret the Century of Türkiye Education Model. Metaphors such as rebirth, family, mother, soul, heart, generation, living, life, and future were used in the human category. This finding shows that school administrators evaluate the Century of Türkiye Education Model not only as a teaching programme but also as a nourishing, protective and vital element at the centre of the education system. In the studies by Saban (2008) and Cerit (2008), the concepts of teacher and school were expressed with similar metaphors such as mother and family. In this study, however, similar metaphors are used directly for the Century of Türkiye Education Model.

In the nature/forest category, metaphors such as sapling, bamboo, plane tree, tree, garden, and fruit tree stand out. In particular, the sapling metaphor reflects the perception that the Century of Türkiye Education Model is still in its early stages of development but has the potential to become a strong and lasting structure when the right conditions are provided.

In the guidance and direction-setting category, metaphors such as the North Star, compass, torch, and dough stand out. Participants defined the Century of Türkiye Education Model as a structure that guides and directs teachers and students and makes processes meaningful. In particular, the expressions 'compass' and 'charting a course' reinforce the perception that the model plays a directional role in teaching processes. These findings are consistent with the study by Berk and Özer (2024), which revealed that teachers evaluate the Century of Türkiye Education Model as a reform movement that provides direction and vision.

In the power and strategy category, metaphors such as liberation struggle, armour, shield, castle, and power stand out. Participants evaluated the Century of Türkiye Education Model not only as a model that provides academic success but also as a structure that increases social resistance and preserves cultural values. These metaphors show that the Century of Türkiye Education Model is positioned as a kind of solution and restructuring tool against structural problems in the current education system.

In the category of human values and development, metaphors such as innovation, moral values, forgotten values, revival, and human development

are used. Participants perceive the Century of Türkiye Education Model as a structure that aims to nurture the ideal human being not only through academic achievement but also through values education.

Metaphors such as doctor, medicine, diagnosis, treatment, and vaccine used in the life category show that the Century of Türkiye Education Model is perceived as a healing, protective, and preventive system. The doctor and vaccine metaphors reflect that the Century of Türkiye Education Model is positioned as a mechanism that produces solutions to social problems and protects individuals from future threats. These results are similar to previous research findings. Sezer and Karadeniz (2018) likened the education system to a treatment centre that produces solutions to social ills. Similarly, according to the Ministry of National Education (2018), healthy individuals have higher levels of learning and productivity skills. These results reinforce the relationship between education and health. The expression of the Century of Türkiye Education Model through health-based metaphors shows that the individual is considered as a whole, including their physical, mental, emotional, social, and spiritual aspects.

In this context, it can be suggested to organize activity-based workshops for teachers in order to implement the the Century of Türkiye Education Model more effectively in the education system. In addition, the missing or poorly understood aspects of the implementation can be updated in line with teacher feedback.

Yazar Katkıları: Makaleye yazarların katkısı eşittir.

Çıkar Çatışması: Makalede yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Beyanı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapılmadığını beyan ederiz. Aynı zamanda tüm yazarların çalışmaya katkıda bulunduğunu, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Etik Kurul İzni: Araştırmanın etik onayı Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 03.02.2025 tarih 02/18 numaralı karar ile alınmıştır.

Finansman: Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Telif Hakları: Millî Eğitim dergisinde yayınlanan çalışmaların Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı: Yazarlar, yazma yardımı için yapay zekâ kullanmamıştır.

Kaynakça

- Adıgüzel, A. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Cumhuriyet Dönemi eğitim programlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Bir meta sentez çalışması. *Uluslararası Dilsel Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 9-21. <https://doi.org/10.34137/jilses.1630966>
- Akgün, E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk ve okul öncesi öğretmeni kavramına ilişkin metaforik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1652-1672.
- Akpınar, B., Özer, B., Oral, B., & Köksalan, B. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin program geliştirme ve felsefi düzleminden analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, (99), 59-73. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1489135>
- Anam, S., Degeng, I. N. S., Murtadho, N., & Kuswandi, D. (2019). The moral education and internalization of humanitarian values in Pesantren: A case study from Indonesia. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 7(4), 815–834. <https://doi.org/10.17478/jegys.574186>
- Baz, B. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sınıf öğretmenlerinin görüşleri bağlamında incelenmesi. *Eğitim Felsefesi ve Sosyolojisi Dergisi*, 5, 106-123. <https://doi.org/10.29329/jeps.2024.1105.2>.
- Berk, Ş. (2025). Yusuf Has Hacib ve maarif anlayışı. B. Akpınar, B. Oral & B. Özer (Ed.ler), *Maarif düşüncemizin kuramsal temelleri* içinde (s. 179-211). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Berk, Ş., & Özer, B. (2024). TYMM öğretim programlarına ilişkin nitel bir değerlendirme. *Journal of History School*, 3241-3256. <https://doi.org/10.29228/joh.78177>
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford University Press.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). Routledge.

- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach* (4th ed.). SAGE Publications.
- Creswell, J. (2017). *Nitel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Edam Yayıncılık.
- Çetinkaya, S., & Eskici, M. (2018). Öğretmenlerin öğretmeye yönelik metafor algıları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 253-271. <https://doi.org/10.29329/mjer.2018.147.14>
- Dent-Read, C. H., & Szokolozsky, A. (1993). *Where do metaphors come from?* *Metaphor and Symbolic Activity*, 8(3), 227–242. https://doi.org/10.1207/s15327868msa0803_4
- Fullan, M. (2011). *Change leader: Learning to do what matters most*. John Wiley & Sons.
- Global Partnership for Education. (2020). *21st century skills: What potential role for the Global Partnership for Education? A landscape review*. GPE. <https://www.globalpartnership.org/node/document/download?file=document/file/2020-01-GPE-21st-century-skills.pdf>
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125–142. <https://doi.org/10.1108/09578231111116699>
- Kuru, O., & Orçan, B. (2023). Sınıf öğretmenlerinin köy öğretmeni kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 808-820. <https://doi.org/https://doi.org/10.33437/ksusb.1329840>
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2005). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., & Hopkins, D. (2004). *How leadership influences student learning*. The Wallace Foundation.

- Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, 13(6), 522–526. <https://doi.org/10.1093/fampra/13.6.522>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Ortaöğretim sağlık bilgisi ve trafik kültürü dersi öğretim programı*. MEB
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2025a). *TYMM öğretim programları ortak metni*. MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024b). *İstihdam için mesleki eğitim programı*. <https://imep.org/>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024c). *TYMM erdem değer eylem kılavuzu*. MEB. <https://tymm.meb.gov.tr/beceriler/erdem-deger-eylem-cercevesi>.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024d). *Yenilikçi sınıf öğretmenler ve okul yöneticileri için kılavuzu*. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024e). *Beceriler çerçevesi kılavuzu*. MEB. <https://tymm.meb.gov.tr/>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024f). *Program liderliği kılavuzu*. MEB. <https://tymm.meb.gov.tr/>
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024g). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. <https://tymm.meb.gov.tr/>
- Morgan G. (1980). *Paradigms, metaphors, and puzzle solving in organization theory*. *Administrative Science Quarterly*, 25(4), 605–622. <https://doi.org/10.2307/2392283>
- OECD. (2019). *Future of education and skills 2030: OECD learning compass 2030*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/2030-project/>
- Özekinci, B., & Lala, Ö. (2017). Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 245-269. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.5c3s11m>
- Patton, M. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). SAGE Publications.

- Robinson, V. M. J., Lloyd, C. A., & Rowe, K. J. (2008). The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types. *Educational Administration Quarterly*, 44(5), 635–674. <https://doi.org/10.1177/0013161X08321509>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 459-496.
- Sezer, C., & Karadeniz, G. (2018). Hastane olgusuna atfedilen metaforlar ve açık anlamları üzerinden sağlık hizmetleri algısının belirlenmesi ve analizi. *Reforma*, 4(80), 45-58. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/721634>
- Şimşek, A. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2023). *21. yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/11153521_21.yy_becerileri_ve_degerlere_yonelik_arastirma_raporu.pdf
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (2010). *SAGE handbook of mixed methods in social & behavioural research* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- Uludağ Kırçıl, R. & Uluçınar Sağır, Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sınıf içi yansımaları: Öğretmen görüşleri. *Erciyes Eğitim Dergisi*, 9(1), 1-23. <https://doi.org/10.32433/eje.1673094>
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good?* United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>
- Voogt, J., & Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of Curriculum Studies*, 44(3), 299–321. <https://doi.org/10.1080/00220272.2012.668938>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.